

Tekst og fotos: Vic Verlinden

Under første verdenskrig blev det mægtige krigsskib fra den østrigsk-ungarske flåde angrebet på et uventet tidspunkt. Den modige besætning på to italienske torpedobåde tøvede ikke når det galt, og *Szent István* blev ramt to gange med dødelig kraft.

Det var en stille nat den 9. juni 1918, da de to søsterskibe SMS *Szent István* og *Tegethoff* forlod havnen i Pula (nu Kroatien) og satte kursen mod Dubrovnik.

Deres besætninger nærrede ikke den store frygt for at blive angrebet af den italienske flåde, da de var ledsaget af en destroyer og seks torpedobåde. *Szent István* var stadig et nyt skib på 20.000 tons, og havde indtil nu kun været benyttet til sky-



deøvelse med sine gigantiske 12-tommer (30 cm) kanoner. Skibet blev opkaldt efter den første katolske konge, Saint Stephen (på kro-

atisk: *Szent István*). Den oprindelige plan var, at begge skibe skulle mødes med andre enheder af flåden og udføre et angreb på den allierede havblokade nær Brindisi. Kaptajnen og hans officerer holdt et sidste forberedende møde

i admiralens kahyt på agterdækket. Han udstedte de sidste instruktioner, mens næste vagtskifte gjorde sig klar. Det var en klar nat, og udgigsposterne havde intet at melde; ikke ét medlem af den mere end tusind mand store

besætning havde mistanke om, at helvede var ved bryde løs.

Dristigt angreb

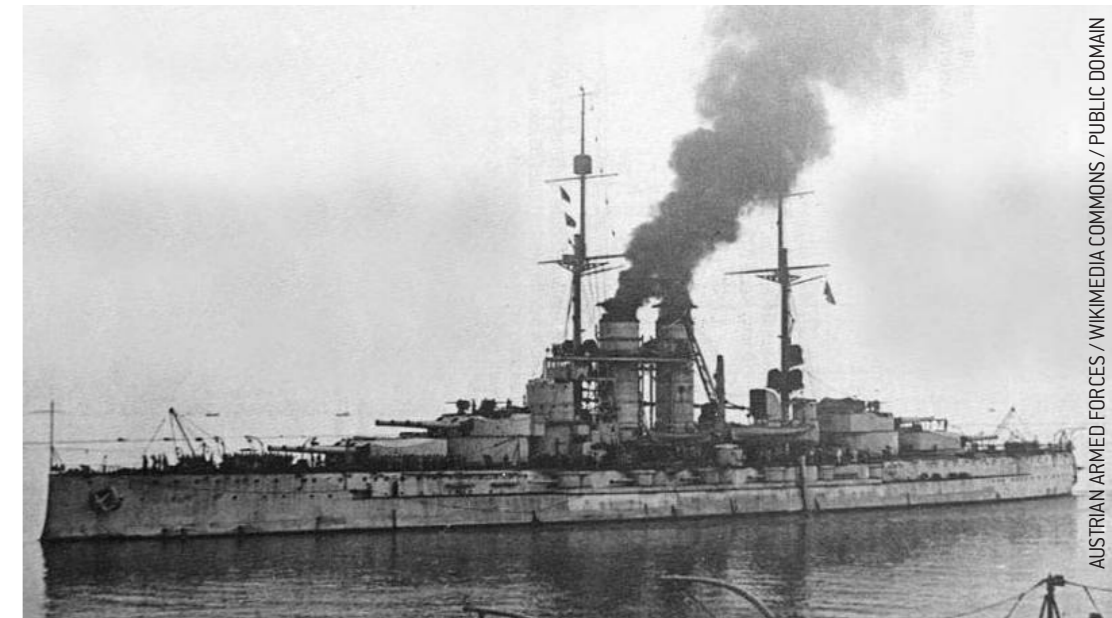
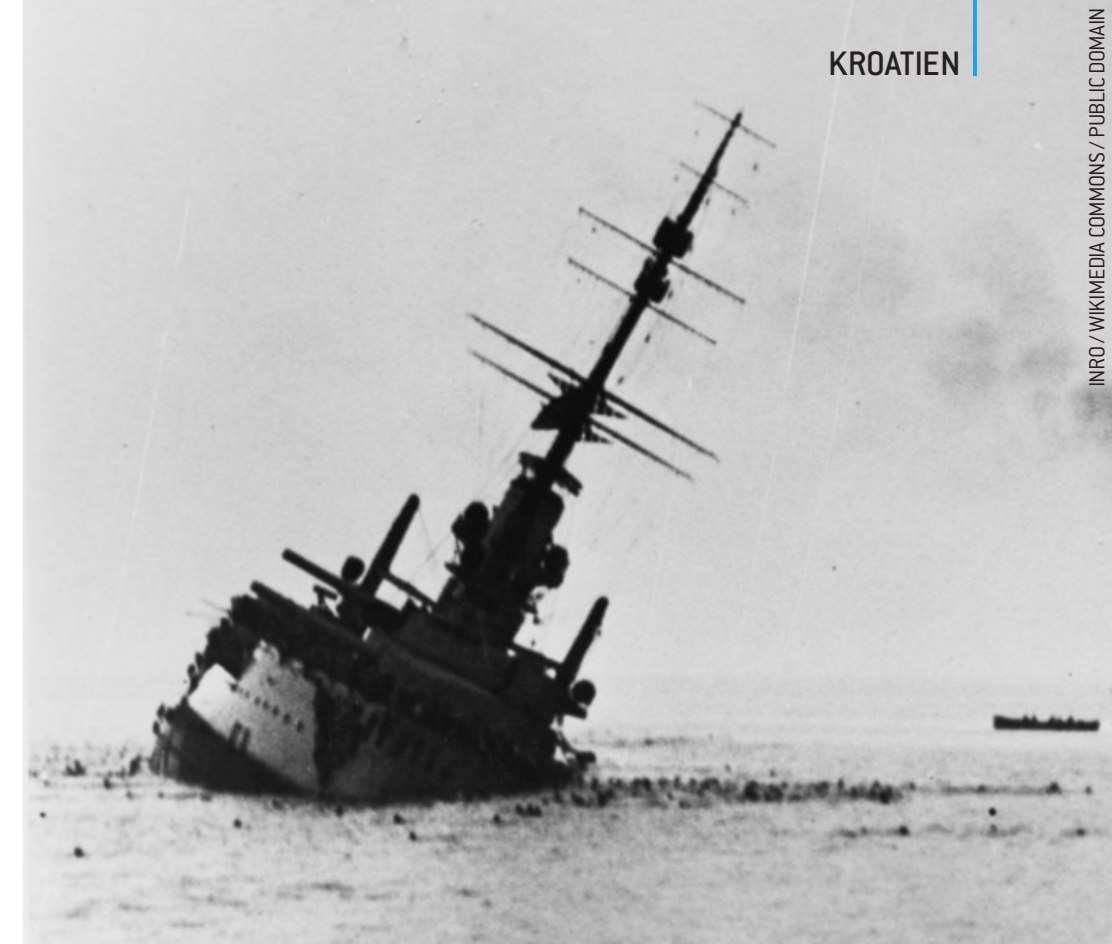
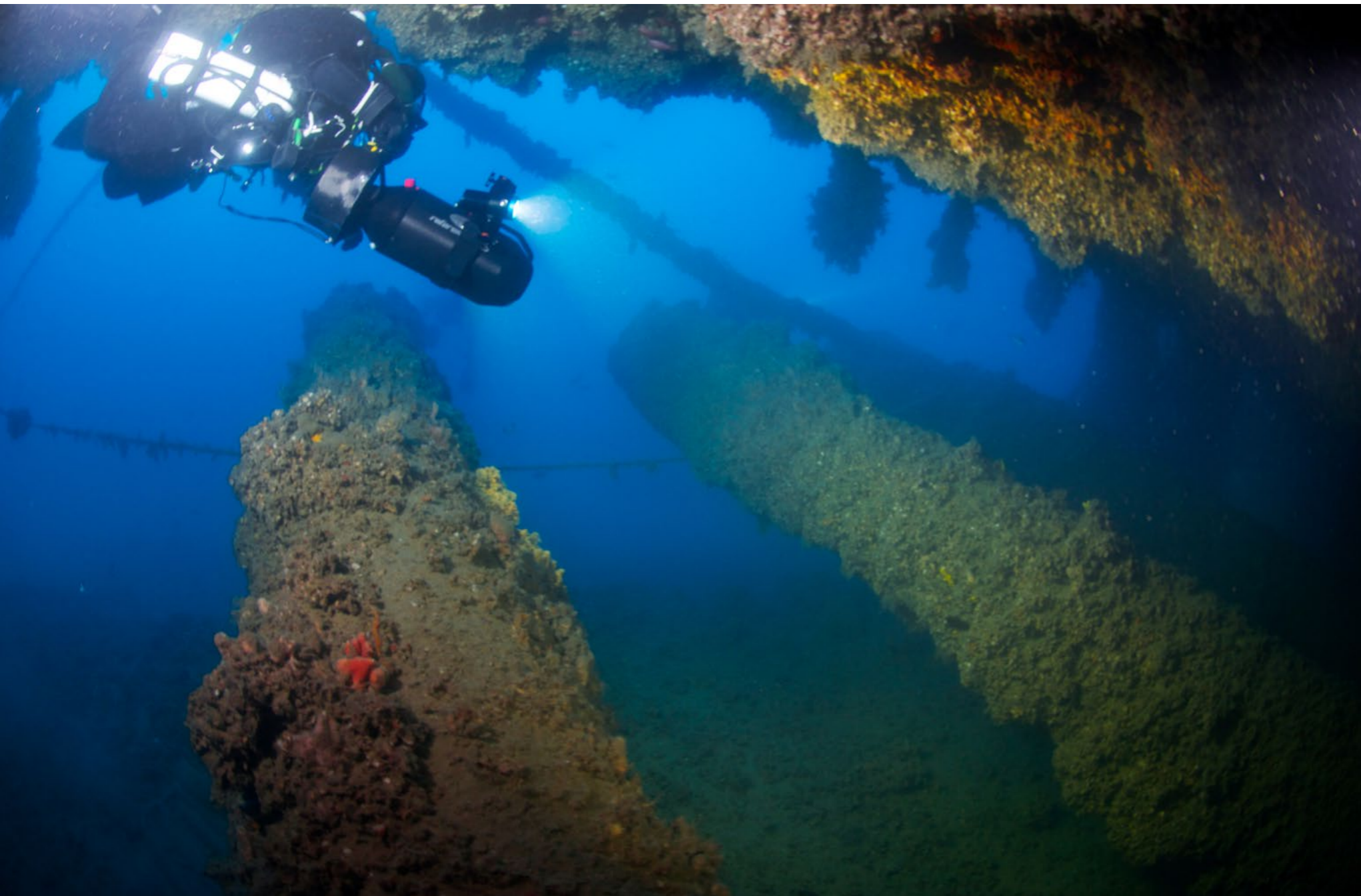
Det var midt om natten, da den italienske korvetkaptajn, Luigi Rizzo, gav kom-

SMS Szent István

Østrigsk-Ungarsk slagskib fra Første Verdenskrig

BILLEDER ©2023 NASA, TERRAMETRICS, KORTDATA ©2023 GOOGLE, GEOBASIS-DE/BKG (@2009), INST. GEOGR. NACIONAL, MAPA GISRAEL

Enorme kanoner på vraget af SMS *Szent István* (nedenfor);
Szent István synker efter at være ramt af torpedoer fra en
 italiensk torpedobåd den 11. juni 1918 (øverst til højre)
 Historisk foto SMS *Szent István* (nederst til højre)



mandoen til at vende tilbage til basen. Torpedobådene *MAS15* og *MAS21* fra den italienske flåde havde haft en hård, men begivenhedsløs nat, og havde nu travlt med at komme i havn.

I den klare nat, bemærkede de pludselige røgfaner i den fjerne horisont. I disse farvande kunne det kun være et fjendtligt skib. Kaptajn Rizzo gav derfor sine kaptajner Gori og Aonzo ordre om at sejle direkte mod røgfanerne. Selvom det var langt at sejle, lykkedes det begge

torpedobåde at bryde igennem ringen af eskorterende fartøjer og angribe.

Da de var inden for rækkevidde af de to store slagskibe, besluttede kaptajn Rizzo at lade *MAS21* angribe *Tegethoff*, men dets torpedoer missede slagskibet. Samtidig satte *MAS15* kurs mod *Szent István* og affyrede to torpedoer. Begge torpedoer ramte midtskibs ved maskinrummet. De bagerste kedelrum begyndte straks at oversvømme, hvilket fik skibet til at

krænge 10 grader til styrbord.

Kaptajnen på *Szent István* gav straks ordre til at vende de tunge kanoner mod bagbord i forsøg på at modvirke krængningen. Men mere og mere vand væltede ind i kedelrummene, hvilket resulterede i at strømmen gik tabt og pumperne gik i stå. Klokkeren 06:05 om morgenen kæntrede *Szent István* og sank tæt på øen Premuda. Slagskibets undergang blev filmet af en officer fra *Tegethoff* og er den ene-

ste film, der nogensinde er lavet under den første verdenskrig af et slagsskibs forlis. I denne katastrofe mistede 89 besætningsmedlemmer livet.

Dykkerekspedition til en beskyttet krigsgrav

Vraget af *Szent István* blev lokaliseret af den jugoslaviske flåde i halvfjerdsere og er nu et beskyttet vrag. Du kan kun dykke på vragstedet med særlig tilladelse. Det tog min kroatiske ven

Drazen Goricki lang tid at opnå alle de nødvendige tilladelser. Til sidst blev de leveret af kulturministeriet og undervandsarkæologisk afdeling.

Det var mange år siden, at der sidst blev givet tilladelse til at på dykke vraget. Vores hold bestod af dykkere fra fem forskellige lande, men også dykkere fra en særlig dykkerenhed af politiet og den kroatiske flåde ville slutte sig til os. Vores hjemmehavn under ekspeditionen var base for politiets særlige dykke-

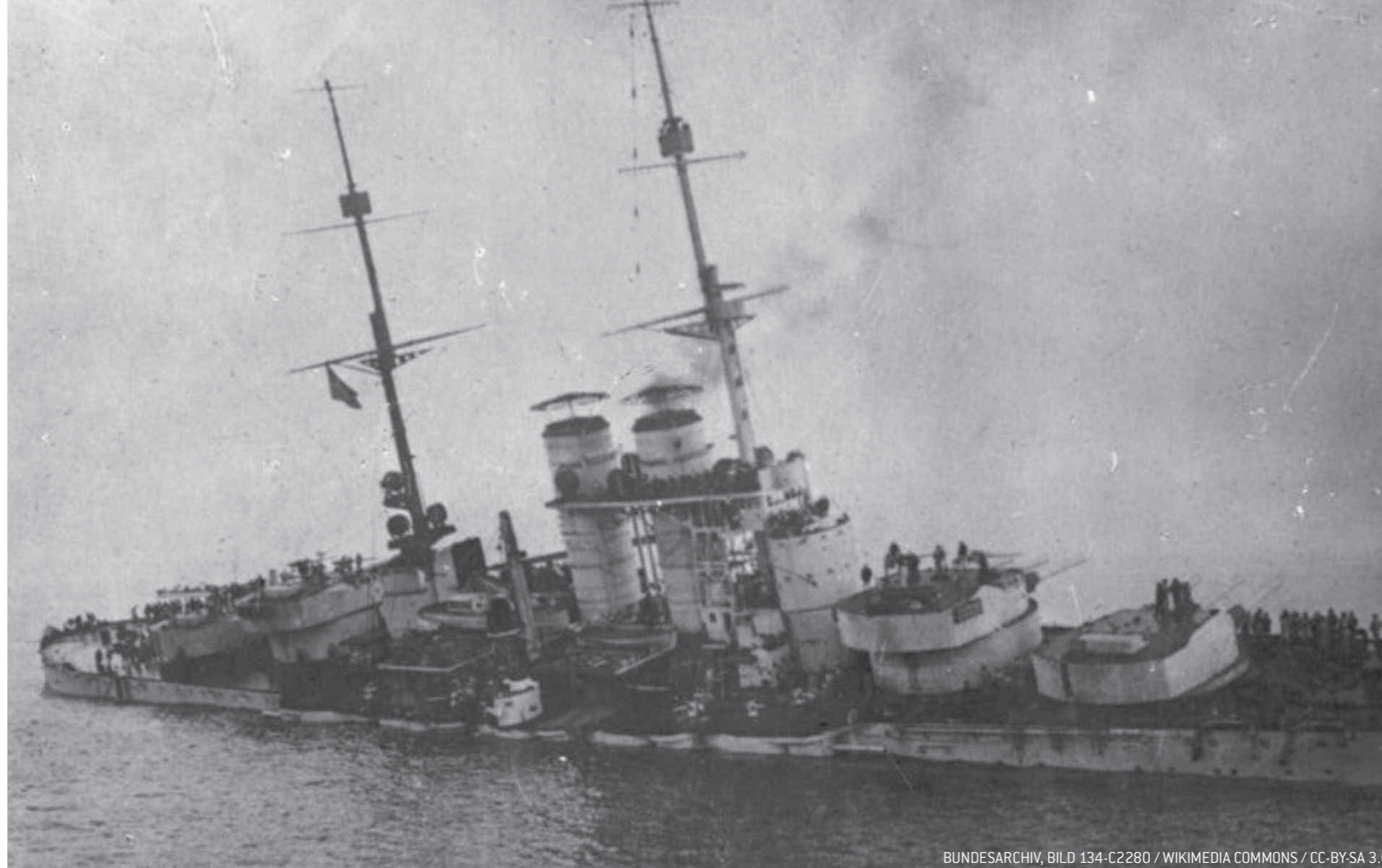
Historisk foto af SMS *Szent István*s forlis under Første Verdenskrig (højre) og søsætning på Fiume på den 15. januar 1914 (nederst til højre)

renhed i Mali Losinj. Vi ville bruge deres hurtige båd til at sejle ud til vraget, som befandt sig 20 sømil fra basen. På basen var det også muligt at få trimix og klar-gøre vores rebreathers.

På ekspeditionen blev vi assisteret af undervandsarkæolog Igor Miholjek fra Croatian Conservation Institute. Han var ansvarlig for optagning og konservering af genstande fra vraget. Igor var også en erfaren trimix-dykker. Det var også intentionen at tage så mange foto- og videoptagelser som muligt i -og omkring vraget.

Første rekognoscering med forhindringer

Det er ikke ofte, man får mulighed for at dykke et vrage, der har været lukket af for dykning.



BUNDESARCHIV, BILD 134-C2280 / WIKIMEDIA COMMONS / CC-BY-SA 3.0



TERIC X SWIFT

YOUR ULTIMATE DIVE COMPUTER SYSTEM



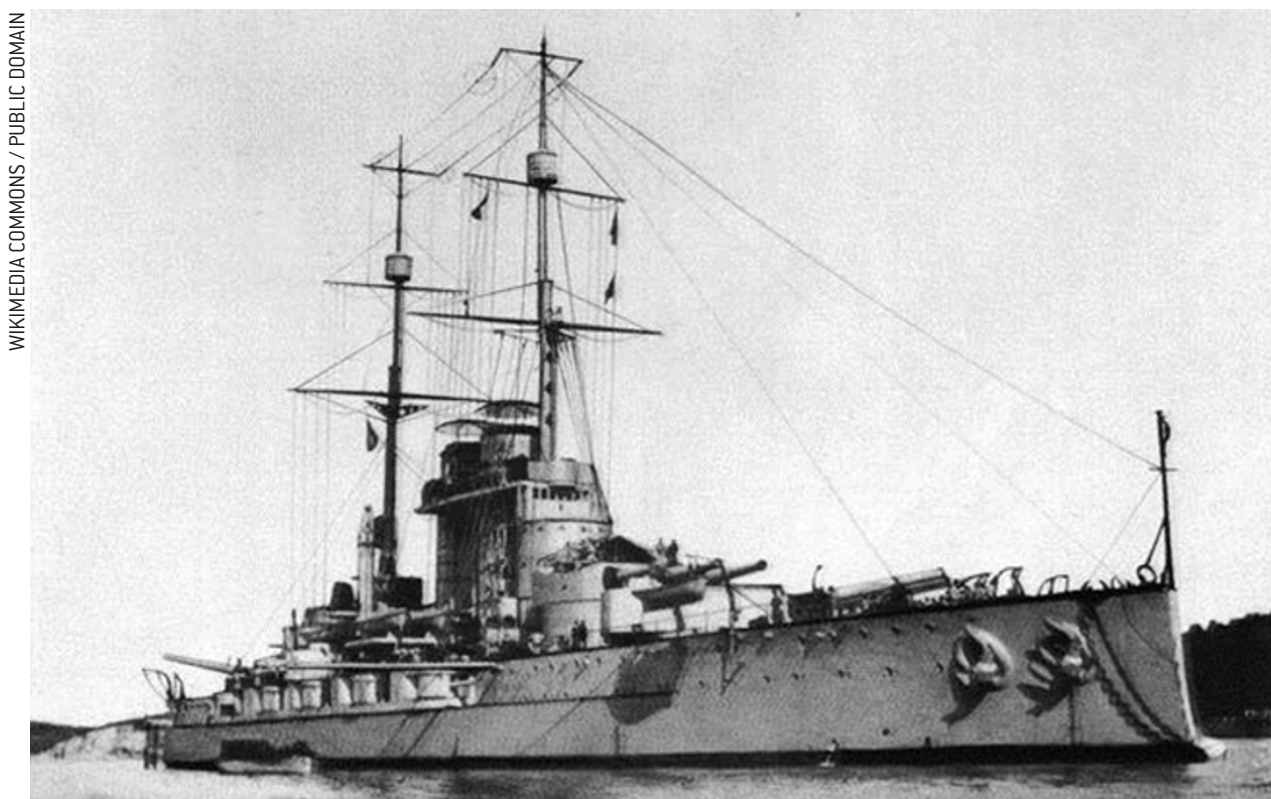
SHEARWATER

Powerful • Simple • Reliable



Scan to find a dealer near you.

www.shearwater.com



SMS *Szent István* var det sidste af fire Tegetthoff-klasse dreadnought slagskibe, der blev bygget til den østrig-ungarske flåde.



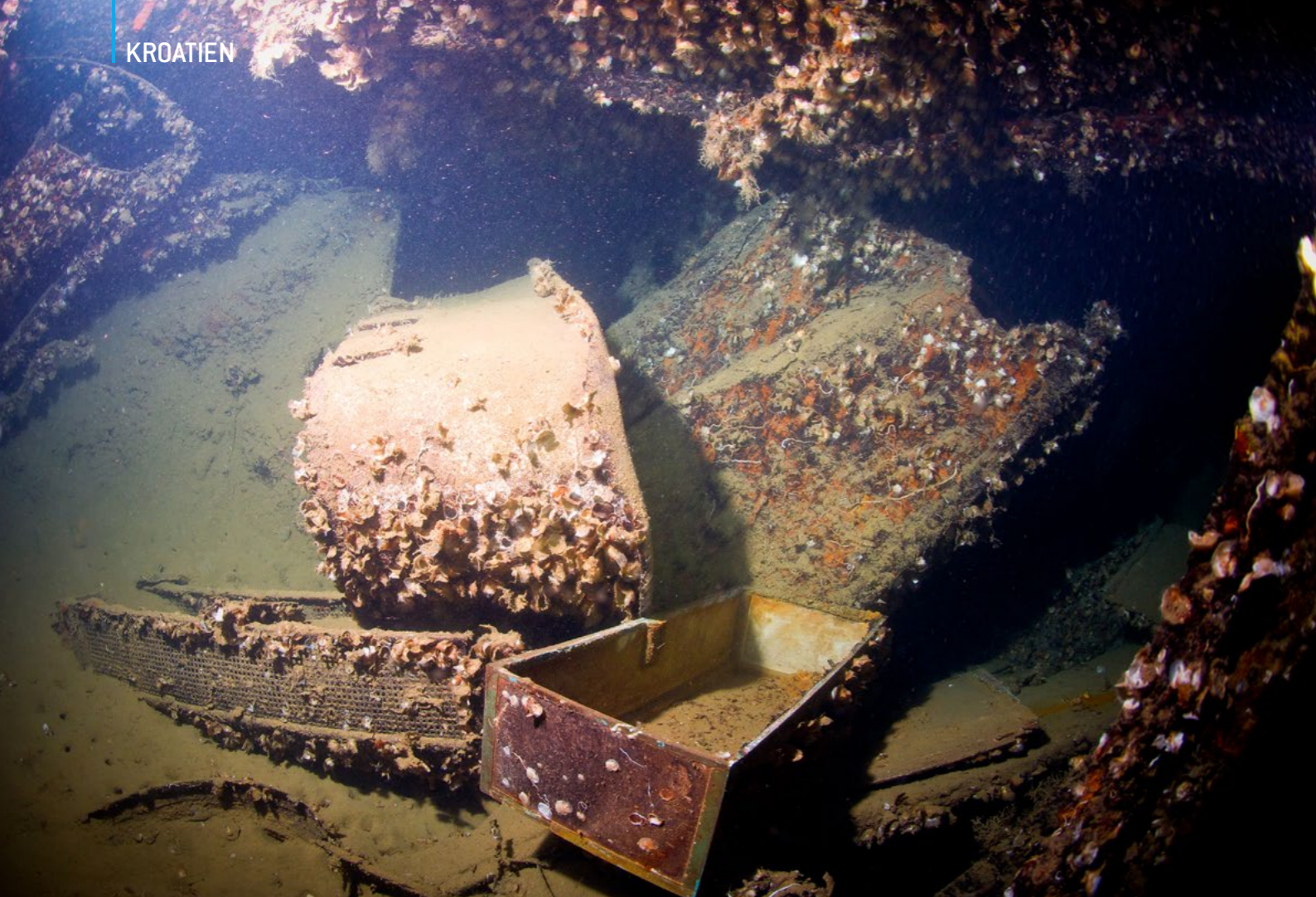
Aktiviteter. Derfor ville jeg forberede mig og gav mit udstyr et ekstra grundigt tjek, inden jeg tog afsted til Kroatien. Selv mit kamera blev testet i alle detaljer.

Forud for det første dyk blev dykkeplanen diskuteret under briefing, og holdene blev delt. Min kammerat var Phillippe Alfarei fra Østrig. Kort før dykket testede jeg mit kamera

og bemærkede, at min blitz ikke virkede. Jeg besluttede at lave billeder med mit videolys i stedet for. Under nedstigningen til vraget stod det klart, at sigtbarheden allerhøjest var 6 meter. Bundlinen var fastgjort til en af de to store propeller og lige ved siden af dem var rorene tydeligt synlige.

Efter at have taget nogle billeder søgte vi længere ned mod bunden og fandt en

åbning, hvor vi kunne svømme ind under vraget. Pladsen, hvor vi svømmede, var ret stor, og vi fandt flere lædersko mellem vraggodset på havbunden. Cirka 15 meter fremme kunne vi genkende de store kanoner, hvis mundingar pegede udefter. Løbene på 30 cm kanonerne var gigantiske og gav et godt indtryk af størrelsen af dette enorme vrage. Men på 66 meters



Artefakter fundet i admiralens kvarter [ovenfor og nederst til højre]; Fodtøj fundet på vraget af Szent István [øverst til højre]

dybde har man ikke meget tid til rådighed, og vi svømmede tilbage til bundlinen for at starte vores opstigning og en lang dekompression.

Kaptajnernes badeværelse

Under de efterfølgende dyk fandt Goricki vej til admiralens kahyt. Herfra blev flere flotte bronzelamper med glas hentet op til konservering. Den telefon, hvormed ordrene blev givet til broen, blev fundet dybt inde i vraget og også optaget til konservering. Det siger sig selv, at på 66 meters dybde var disse penetrationer behæftet med betydelig risiko, som ikke blev mindre af at vraget ligger på hovedet.










Tæt på admiralens kahyt fandt vi hans badeværelse med dets letgen-



SeaLife®



micro 3.0™

-  16MP Resolution
-  Flood Proof
-  4K Ultra HD Video
-  RAW Image Capture
-  WiFi Share
-  3 Dive Modes
-  Hi Res Display
-  100° Wide Angle Lens
-  143° Dome Lens (Optional)



Micro 3.0 Pro Duo 5000 Set

 SeaLifeCameras  SeaLifeCameras
www.SeaLife-Cameras.com

FAKTA SMS SVENT ISTVAN

SMS *Svent István*: Slagskib opkaldt efter Ungarns første kristne konge, Saint Stephen I.

VÆRFT: Ganz & Company Danubius skibsværft, søsat 1914 (Fiume – nu Rijeka)

TONNAGE: 20.000 ton

LÆNGDE: 152 m

BREDDE: 28 m

BESÆTNING: 1094

FREMDRIFT: 2 propeller

HASTIGHED: 20 knob

BEVÆBNING:

4 x 12 tommer (30 cm) kanoner

12 x 5, 9 tommer (15 cm) kanoner

12 x 2, 8 tommer (7 cm) kanoner

3 x 66 mm AA kanoner

4 x 533 mm torpedoer

kendelige badekar. Der blev også hentet noget sølvbestik og porcelæn fra de forskellige kahytter. Under et af mine dyk opdagede jeg en af de store søgelys, der var monteret på masten og nu lå delvist begravet i sandet. Tættere på stævnen fandt vi ammunitionsmagasinet, som også blev filmet og fotograferet. Under hele ekspeditionen var vejret usædvanligt godt og uden megen vind. Vi foretog mere end 70 dyk, og i de efterfølgende måneder vil alle genfundne artefakter blive konserveret og katalogiseret, for til slut at blive udstillet på et museum. ☑

Forfatter og teknisk dykker Vic Verlinden har skrevet flere dykkerbøger og mange artikler til internationale dykkermagasiner. Han er stifter af nonprofitorganisationen Wreck Dive Team,

som er involveret i dykkerekspeditioner rundt om i verden. I 1993 lokaliserede han det østindiske handelsskib *The Roompot*, i Nordsøen – som sank i 1853. Samlingen af genstande fra dette historiske skibsvrag er nu udstillet på bymuseet i Zierikzee, Holland. Han var også arrangør af den tekniske dykkerevent *TekDive Europe (tekdiver-europe.com)*. Han har også været foredragsholder ved adskillige internationale dykkerkonferencer og events. I løbet af de seneste 15 år har han fokuseret på at fotografere og filme vrage, der ligger udover rekreative dybder.

Bronzelampe fundet på vraget af *Szent István* (nedenfor); Søgeprojektør på vraget af *Szent István* (øverst til venstre)



Buddy Dive
Bonaire

Your Buddies
Marine Life Education

Learn about the reef and underwater life of Bonaire from Fish ID expert Eric Riesch. Get a 2nd diver dives for free special plus a discount on the Fish ID books! Visit our website for info and bookings.

2nd diver dives
free!

RESERVATIONS: +599 717 5080
WWW.BUDDYDIVE.COM
INFO@BUDDYDIVE.COM

